

QON ORQALI O'TADIGAN INFEKSIYALARNING KASB FAOLIYATIDA YUQISHINING OLDINI OLISH VA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI

Xasanova Barfena Akmal qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot universiteti

Tibbiy Profilaktika fakulteti

4-kurs talabasi

Umbarova Sabina To'lqin qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot universiteti

Tibbiy Profilaktika fakulteti

4-kurs talabasi

Saydaliyeva Mohira Zayniddin qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot universiteti

Tibbiy Profilaktika fakulteti

4-kurs talabasi

Annotatsiya: *Maqolada qon orqali o'tadigan infeksiyalarning kasb faoliyatida yuqishining oldini olish va uni kamaytirish yo'llari haqida qisqacha ma'lumotlar keltirilib, ularning oldini olish choralari haqida, yoritib berilgan hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *Tibbiyot xodimlari, parenteral yo'l, tibbiy asbob-uskuna, profilaktika, xavf, jinsiy aloqa.*

Kasb tufayli qon bilan aloqada bo'lish dunyo miqyosida sog'liqni saqlashning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Tibbiyot xodimlari va kasalxonadagi bemorlar uchun qon orqali o'tadigan kasallik qo'zg'atuvchilari bilan yaqin aloqada bo'lish katta xavf tug'diradi. Hozirgi kunda 20 dan ortiq turli xil kasallik qo'zg'atuvchilari parental yo'l bilan yuqishi tasdiqlangan va ularning ichida eng xavflilari B va C gepatit viruslari hamda odam immuniteti tanqisligi viruslaridir. Bu qo'zg'atuvchilarning har bir o'tkir yoki surunkali infeksiyalariga chalingan bemorlarning qoni va boshqa biologik suyuqliklardan tibbiyot xodimlariga o'tishi mumkin. Keyinchalik infeksiyaga chalingan tibbiyot xodimlaridan viruslar ularning bemorlari, jinsiy aloqada bo'lganlari va ular bilan yaqin aloqada bo'lgan boshqa shaxslarga, shu jumladan, parenteral yo'l orqali ham yuqishi mumkin. Infeksiyaning o'tkir shakliga chalingan har bir bemor bir necha odamlarga nisbatan infeksiya o'chog'i bo'lib qoladi. Gepatit B kasalligi faqat bemorning biologik materiallari bilan aloqa qilish orqali yuqishi mumkin. Ko'p hollarda infeksiya bemor uchun sezilmay kechadi, shuning uchun kasallik laboratoriya tahlillari natijasida yoki xususiyatli belgilari namoyon bo'lgan paytda aniqlanadi. O'z vaqtida davolangan odamlar gepatit B kasalligidan butkul sog'ayib ketadi va o'zlarida ushbu kasallikka qarshi barqaror immunitet shakllantirishadi. Gepatit C qon bilan yuquvchi kasalliklar guruhiga kiruvchi kasallik bo'lib, 80 foiz hollarda parenteral yo'l bilan yuqadi. Jinsiy maishiy aloqa, vertikal yuqish holllari ancha kam uchraydi. Vertikal yuqishda

virus onadan homilaga homiladorlik paytida yoki, tug'ilish paytida o'tishi mumkin. Kasallanish xavfli qon preparatlariga va gemodializga muhtoj bemorlarda yuqori bo'ladi. Shuning uchun kasallikning yuqishi qon va buyrak kasalligi bor bemorlarda tez-tez uchray turadi. Aniqlanishicha, virus qon va qon preparatlari quyilganda 10 foiz hollarda, venaga narkotik qabul qiluvchilarda 65 foiz hollarda va boshqa yo'llar bilan 25 foiz hollarda yuqar ekan.

VICH infeksiyasining yuqishi yo'llari: - jinsiy aloqalarda, ayniqsa, jinsiy a'zolarda shikastlanishlar bo'lsa;

- OITS infeksiyasiga chalingan bemor qoni bilan ifloslangan shpris, asboblar va idishlardan foydalanib narkotiklar inyeksiya yo'li bilan yuborilganda; - OITS infeksiyasiga chalingan bemor qoni bilan aloqada bo'lgan ko'p marta ishlatiladigan tibbiy asbob-uskunalar sifatsiz dezinfeksiya qilinib, ishlatilganda; - kasb vazifalarini bajarish davomida OITS infeksiyalik qon bilan aloqada bo'lganda; - bola OITS infeksiyasiga chalingan ayolning ko'krak suti bilan boqilganda. Shu bilan bir qatorda tibbiy faoliyat paytidagi xavf ko'p holatlarda kuzatiladi: - ko'p kasalxonalarda qon olish, ishlatilgan nina qalpoqcha kiydirish, qalpoqsiz ninalar, tomirga inyeksiya qilish ninalari yotgan muolaja stollarini artish yuqori xavfli faoliyat turlari hisoblanadi.

- infeksiya, flebotomiya, chok tikish, tomir ichiga dori - darmonlar yuborish ninalari xavfli asboblarga kiradi. - qon bilan bevosita aloqada bo'lish hollari tez tibbiy yordam ko'rsatish tibbiy muolaja va xizmat ko'rsatishning tig'iz paytida ortib boradi. - bunday paytlarda qo'shimcha ehtiyotkorlik choralarini talab qilinadi. - tibbiyot xodimlarining qon bilan aloqasi o'tkir asboblar ishlatish turli bosqichlarida kelib chiqishi mumkin, masalan, ish vaqtida bevosita foydalana yotganda, ish yakunlanganidan so'ng tashlab yuborilayotganda, omonat yoki shikastlangan konteynerlardan foydalanganda.

- nina ko'pincha nina qalpoqchasini kiydirayotganda qo'lga kiradi. Xulosa qilib aytganda: - barcha tibbiy muassasalar qon inyeksiyalari qo'zg'atuvchilari bilan zararlanish xavfini kamaytirish dasturini amalga oshirishlari shart. Barcha preventiv dasturlarda quyidagilar bo'lishi shart: xavfsiz asboblar va usullarni takomillashtirish, himoya kiyimlari va materiallardan foydalanish, tibbiy xodimlarni ishda mavjud bo'lgan xavf va xavfsizlik qoidalariga, kasallik rivojlanishining oldini olish va aloqadan keyingi profilaktika choralariga o'qitish; - barcha tibbiy muassasalar qon bilan aloqa oqibatida zararlanish xavfi to'g'risida xodimlarga ma'lumot berilishi; - o'tkir asboblar mustahkam konteynerlarda saqlanishi; - ninalar bilan ishlaganda "cho'mich" usulidan foydalanish; - qon bilan bevosita aloqaning oldini olish uchun himoya kiyimi, qo'lqop, ko'zoynak, niqobdan foydalanish; - aloqadan keyingi profilaktika maqsadida, qon bilan bevosita aloqa haqida o'z vaqtida ma'lumot berish shart.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M. F. Ziyayeva, G. X. Mavlyanova, "Ginekologiya", Toshkent - 2011, 266 - bet.
2. www.Avitsena.uz
3. K. O'. Zokirova, "Hamshiralik ishi asoslari", Toshkent - 2014, 274 - bet.
4. A. J. Hamrayev, "Xirurgiya va Reanimatsiya asoslari", Toshkent - 2014, 46 - bet.